

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΠΕΔΙΟ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Δημοτικό & Γυμνάσιο

Δήμητρα Σπυροπούλου Κατσάνη

Σύμβουλος Π.Ι.

1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Το επιμορφωτικό υλικό απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς των Σχολικών Μονάδων που συμμετέχουν στην Πιλοτική Εφαρμογή των νέων Προγραμμάτων Σπουδών (Π.Σ.) και συγκεκριμένα του νέου Π.Σ. του διδακτικού μαθησιακού πεδίου «Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη». Το εν λόγω υλικό σχεδιάστηκε στη λογική οι εκπαιδευτικοί να λειτουργήσουν «ως μαθητές/τριες» σε ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες εστιάζοντας στα παρακάτω στοιχεία :

1. Χωρισμός σε ομάδες
2. Πρόκληση ενδιαφέροντος με ενεργή συμμετοχή σε συγκεκριμένες βιωματικές δράσεις
3. Διάλογος μεταξύ των μελών κάθε ομάδας σε συγκεκριμένα θέματα και ανταλλαγή απόψεων
4. Ανάδραση των όσων έγιναν σε τέσσερα επίπεδα :
 - A. Τι μάθαμε
 - B. Ποια ήταν η πορεία
 - Γ. Που καταλήξαμε
 - Δ. Τι θα κάνουμε με αυτά που μάθαμε

Η αναγκαιότητα του επιμορφωτικού προγράμματος προκύπτει :

1. Από τη θεσμική ένταξη των Βιωματικών Δράσεων ως υποχρεωτικών και αξιολογούμενων εντός του Ωρολογίου Προγράμματος.
2. Από τη δημιουργία ενός διαφορετικού εκπαιδευτικού πλαισίου με καινοτόμα στοιχεία.
3. Από την υποχρέωση της πολιτείας να προετοιμάσει τους εκπαιδευτικούς, ώστε να ανταποκριθούν στις μεθοδολογικές και διδακτικές πτυχές του όλου εγχειρήματος.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτών και στη συνέχεια η εφαρμογή των Σχεδίων Εργασίας από τους μαθητές/τριες στις Σχολικές Μονάδες περιλαμβάνει τα εξής :

- Η ομαδοσυνεργατική διερευνητική προσέγγιση και οι διαδικασίες της Επίλυσης Προβλήματος, ως γενική διδακτική στρατηγική σε επιμέρους ομάδες των 3-5 μελών.
- Η επιλογή ειδικών διδακτικών στρατηγικών / τεχνικών
- Ο εντοπισμός και η διερεύνηση ενός περιβαλλοντικού ζητήματος και προβλήματος.
- Οι οδηγίες για την αναζήτηση, τη συγκέντρωση, την οργάνωση (ταξινόμηση, ιεράρχηση κ.λπ.) και την επεξεργασία των στοιχείων.
- Η εξαγωγή συμπερασμάτων
- Τα μέσα σύνθεσης και κοινοποίησης των αποτελεσμάτων των Σχεδίων Εργασίας.

Σε ό,τι αφορά στην Επίλυση Προβλήματος είναι μία γενική στρατηγική / τεχνική διαδικασία την οποία εισήγαγε ο Alex Osborn στις αρχές του 1930. Στην εκπαίδευση αξιοποιήθηκε αρχικά στα Μαθηματικά και αργότερα σε άλλα διδακτικά αντικείμενα. Εκτός από τα στάδια εφαρμογής, τα οποία είναι γνωστά, οι διακριτοί παράγοντες που τη συνθέτουν είναι :

1^η. Ο εντοπισμός και η οριοθέτηση του προβλήματος

2^η. Η διατύπωση πιθανών ιδεών/επιλογών για την επίλυση του προβλήματος και η οριοθέτηση των συνεπειών που πιθανώς να προκύπτουν από κάθε επιλογή.

3^η. Η επιλογή της πιο ευέλικτης και αποτελεσματικής λύσης καθώς και η λήψη αποφάσεων.

4^η. Ο σχεδιασμός δράσεων

5^η. Η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων και η ανάληψη επιπλέον δράσεων

Παράγοντες που εμπλέκονται είναι η διαφορετική εκδήλωση της δημιουργικότητας κάθε μαθητή/τριας¹, η κατανόηση του συνδυασμού των ιδιαιτεροτήτων των μαθητών/τριών ως ομάδα², το υποστηρικτικό περιβάλλον της δημιουργικότητας στην τάξη³.

Άλλες διδακτικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην Επίλυση Προβλήματος είναι συνήθως η βιβλιογραφική έρευνα, ο καταγισμός ιδεών και στη συνέχεια η χαρτογράφηση τους, η αντιπαράθεση απόψεων, η μελέτη περίπτωσης και η μελέτη πεδίου, η παρατήρηση και η καταγραφή στοιχείων, η κατάταξη / ταξινόμηση, η ιεράρχηση, η διατύπωση υποθέσεων, ο πειραματισμός για την διάψευση ή αποδοχή μιας υπόθεσης, η αφήγηση, η προσομοίωση και τα παιχνίδια ρόλων. Για τον εντοπισμό του προβλήματος αξιοποιείται η επισκόπηση απόψεων με συνέντευξη και ερωτηματολόγιο σε πρόσωπα που έχουν σχέση με το ζήτημα / πρόβλημα που διερευνούν.

Σε ό,τι αφορά στην ειδική διδακτική στρατηγική «Καταγισμός Ιδεών - *Ideothέλλα - brainstormin*)», η οποία μπορεί να λειτουργήσει και ως κριτήριο αξιολόγησης, οι μαθητές/τριες μπορούν να αυτοσχεδιάσουν πάνω στο θέμα απαντώντας στη βασική ερώτηση «τι σας έρχεται αυθόρμητα στο νου όταν ακούτε τη φράση/ λέξη». Οι μαθητές/τριες εκφράζουν τις απόψεις και τα συναισθήματα που τους δημιουργούνται και οι αυθόρμητες σκέψεις και εικόνες αποτελούν την πρώτη ύλη καταγραφής σημειώσεων πάνω στο θέμα. Τα ερεθίσματα τα οποία μπορεί να προκαλέσει ο/η εκπαιδευτικός είναι η ενασχόληση με υλικά, όπως πίνακες, ακούσματα, ταινίες, βιβλία, παιχνίδια, πολυμέσα σχετικά με το θέμα. Μετά την καταγραφή των «ιδεών» στον πίνακα, αρχίζει η ταξινόμησή τους σε κατηγορίες και στη συνέχεια η συμπλήρωση του εννοιολογικού χάρτη.

Σε σχέση με την προετοιμασία και τη διαχείριση του υλικού κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων, εκπαιδευτικοί και μαθητές/τριες κρατούν ημερολόγια /

¹ Selby, E.C., Treffinger, D.J., Isaksen, S.G., & Lauer, K.J. (2004). The conceptual foundation of VIEW: A tool for assessing problem-solving style. *Journal of Creative Behaviour*, 38, (4), 221-243.

² Isaksen, S.G., Dorval, K.B., & Firestien, R.L. (1993). The Dynamic nature of creative problem solving. In: S.S. Gryskiewicz (Ed.), *Discovering Creativity: Proceedings of the 1992 International Creativity and Networking Conference*. (pp.155-162). Greensboro, NC: Center for Creative Leadership.

³ Treffinger, D.J. & Isaksen, S.G. (2005). Creative problem solving: History, development, and implications for gifted education and talent development. *Gifted Child Quarterly*, 49, (4), 342-353.

σημειωματάρια, φακέλους εργασίας και υλικά που αξιοποίησαν και δημιούργησαν, όπως ζωγραφιές, κολλάζ, κατασκευές, πίνακες κλπ.. Για τη διατήρηση του ενδιαφέροντος όλων των μαθητών/τριών πρέπει να έχουν σχεδιαστεί και εναλλακτικές δραστηριότητες προκειμένου να απασχολούνται οι ομάδες που τελειώνουν γρήγορα τη δουλειά τους.

Για τους μικρότερους μαθητές/τριες αξιοποιούνται και άλλες δημιουργικές δραστηριότητες όπως, παντομίμα, κατασκευές, τραγούδια που ενισχύουν τη φαντασία και τον προσωπικό ρυθμό μάθησης. Για τους μεγαλύτερους μαθητές/τριες μια ομαδική εργασία είναι επίσης η δημιουργία ιστοσελίδας στο διαδίκτυο με εικόνες και κείμενα που αναφέρονται στο ζήτημα/πρόβλημα που μελετούν και η έκδοση «εφημερίδας» με τα γεγονότα, τα στοιχεία και τα αποτελέσματα που έχουν προκύψει από την εργασία τους. Επιπροσθέτως, προτείνεται στους μαθητές/τριες να κατασκευάζουν επιτραπέζια παιχνίδια με τα στοιχεία που προκύπτουν από την έρευνά τους ή από άλλες πληροφορίες.

Τέλος, οι μαθητές/τριες κατασκευάζουν κολλάζ, οικοκώδικες, προσκλήσεις για την παρουσίαση των εργασιών τους και την ενημέρωση της μαθητικής και τοπικής κοινότητας σχετικά με τα αποτελέσματα της εργασίας τους.

2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Για την εφαρμογή των βιωματικών δράσεων τα βήματα που θα ακολουθηθούν είναι :

1. Ποιο είναι το θέμα – περιβαλλοντικό ζήτημα ή πρόβλημα
2. Ποια είναι τα υποθέματα
3. Ποιος είναι ο σκοπός και οι στόχοι
4. Ποιες είναι οι δραστηριότητες
5. Πως και τι αξιολογούμε

Σε ό,τι αφορά την αξιολόγηση, τα στοιχεία που αξιολογούνται μπορεί να είναι : η σύνθεση και παρουσίαση της εργασίας, ο βαθμός επίτευξης των στόχων με παρατήρηση, συζήτηση, συνέντευξη, ερωματολογία, κ.ά., η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της εργασίας με ανάρτηση στην ιστοσελίδα του σχολείου ή το ιστολόγιο της τάξης και με οργάνωση ειδικής εκδήλωσης στη σχολική ή/ και την τοπική κοινότητα.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Τα Φύλλα Εργασίας που συνοδεύουν τα ενδεικτικά Σχέδια Εργασίας απευθύνονται στους μαθητές/τριες μέσω των εκπαιδευτικών για την Β΄ Τάξη του Δημοτικού και απευθείας στους μαθητές/τριες για τις υπόλοιπες τάξεις.

Παράδειγμα για την Β΄ Τάξη Δημοτικού

Θέμα : Ανάγκες και δικαιώματα των παιδιών.

Υποθέματα : Στέγη, Τροφή, Φροντίδα, Αγάπη, Ελευθερία, Ασφάλεια, Υγεία, Παιχνίδι, Εκπαίδευση, Δικαιοσύνη

Εισαγωγικό Κείμενο για τους εκπαιδευτικούς

Οι ανάγκες και τα δικαιώματα των παιδιών είναι ένα σημαντικό ζήτημα που εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο των ανθρωπίνων σχέσεων και αξιών και αφορά στην αλληλεπίδραση ανθρώπου - περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα το θέμα αυτό είναι βασικός άξονας των γενικών αρχών και στόχων της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη, σύμφωνα με την UNESCO-UNEP και UNECE, καθώς οι μαθητές/τριες οικοδομούν γνώσεις και καλλιεργούν δεξιότητες προκειμένου, ως υπεύθυνοι ενεργοί πολίτες, να γνωρίζουν τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες και το δικαίωμα όλων των ανθρώπων και των κοινωνιών στην πρόσβαση σε φυσικούς πόρους για την επιβίωση και την ποιότητα ζωής, μέσα στη φέρουσα ικανότητα του πλανήτη.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Οδηγός Ανάπτυξης Διαθεματικών Δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης:

<http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/>

UNICEF: <http://www.unicef.gr/>

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού: <http://www.unicef.gr/symbs.php>

Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού: www.childcom.org.cy

Συνήγορος του παιδιού - Τα δικαιώματά σου: <http://0-18.gr/gia-paidia/ta-dikaiomata-soy>

Ενδεικτικό Σχέδιο Εργασίας

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (Δείτε το Π.Σ.)

Ενδεικτικές Δραστηριότητες (Δείτε το Π.Σ.)

Φύλλο Εργασίας 1: Οι ανάγκες των παιδιών

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι οι μαθητές/τριες:

- 🎯 Να **περιγράψουν** τις βασικές ανάγκες τους, όπως τροφή, στέγη, αγάπη, παιχνίδι.
- 🎯 Να **αιτιολογούν** γιατί πρέπει όλα τα παιδιά να καλύπτουν τις ανάγκες τους.
- 🎯 Να **συνδέουν** τις ανάγκες των παιδιών με τα δικαιώματά τους.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Χαρτί μέτρου ή χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Διαδικασία

- Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτάει τους μαθητές / τριες να σκεφτούν ποιες είναι οι καθημερινές ανάγκες τους.
- Οι ιδέες των παιδιών καταγράφονται στον πίνακα.
- Οι μαθητές/τριες δημιουργούν έναν εννοιολογικό χάρτη με κεντρική έννοια τη φράση «ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ».

Στη συνέχεια η κεντρική έννοια/φράση και οι περιφερειακές έννοιες / ιδέες των παιδιών συνδέονται με ρήματα ή άλλες συνδετικές λέξεις πάνω στις γραμμές σύνδεσης. Τέλος, οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να βρουν φωτογραφίες παιδιών που καλύπτονται οι ανάγκες τους και παιδιών που δεν καλύπτονται οι ανάγκες τους.

Φύλλο Εργασίας 2: Η ζωή των παιδιών σε άλλες χώρες

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι, οι μαθητές/τριες :

- 🎯 **Να εντοπίζουν** περιπτώσεις που οι ανάγκες των παιδιών δεν ικανοποιούνται.
- 🎯 **Να ευαισθητοποιούν** για τα δικαιώματα των παιδιών.
- 🎯 **Να προβληματιστούν** για το τι θα συμβεί αν ένα παιδί δεν καταφέρνει να καλύψει τις ανάγκες του.
- 🎯 **Να ερευνήσουν** τους λόγους για τους οποίους δεν καλύπτονται οι ανάγκες κάποιων παιδιών.
- 🎯 **Να σχεδιάσουν** δράσεις που να συμβάλλουν στο σεβασμό των δικαιωμάτων των παιδιών.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Οι φωτογραφίες που ακολουθούν ή άλλες ανάλογες φωτογραφίες

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Διαδικασία

- Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει στο βιντεοπροβολέα (ή δείχνει σε έντυπη μορφή) επιλεγμένες εικόνες από τη ζωή παιδιών που δεν καλύπτονται οι ανάγκες τους (π.χ. δουλεύουν, δεν έχουν νερό, κτλ).
- Οι μαθητές/τριες παρατηρούν τις εικόνες, συζητούν και σχολιάζουν: α) Τι βλέπουν; β) Τι σκέφτονται; γ) Πώς νιώθουν; δ) Αν η δική τους η ζωή μοιάζει με τη ζωή αυτών των παιδιών; ε) Τι θα ήθελαν γίνει για να αλλάξει αυτή η κατάσταση; στ) Αν γνωρίζουν τρόπους που μπορεί να βοηθήσουν στην αλλαγή αυτή.

Εικόνα 1 <http://www.life.com/image/96300950>

Εικόνα 2 <http://www.globalenvision.org/>

Εικόνα 3 <http://www.regjeringen.no/en/dep/ud/Documents/Propositions-and-reports/Reports-to-the-Storting/2008-2009/report-no-10-2008-2009-to-the-storting/3.html?id=565930>

Οι μαθητές/τριες καταγράφουν τις απαντήσεις τους στο Φύλλο Δραστηριότητας που ακολουθεί.

Φύλλο Δραστηριότητας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΤΕ ΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΨΤΕ ΣΥΝΤΟΜΑ

α) Τι βλέπετε;

β) Τι σκέφτεστε;

γ) Πώς νιώθετε βλέποντας αυτά παιδιά;

δ) Σε τι διαφέρει η δική σας ζωή από τη ζωή αυτών των παιδιών;

ε) Τι θα θέλατε να γίνει για να αλλάξει αυτή η κατάσταση;

στ) Γράψτε ένα μήνυμα σε κάποιο από τα παιδιά των εικόνων

Φύλλο Εργασίας 3: Συζητώντας μ' ένα παιδί από μια χώρα μακρινή.

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι οι μαθητές/τριες:

- 🎯 **Να ευαισθητοποιούν** για τα δικαιώματα των παιδιών.
- 🎯 **Να προβληματιστούν** για το τι θα συμβεί αν ένα παιδί δεν καταφέρει να καλύψει τις ανάγκες του.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Το έντυπο

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Διαδικασία

- Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες δύο ατόμων.
- Συμπληρώνουν το έντυπο που ακολουθεί. Πρόκειται για ένα διάλογο με ένα παιδί στην ηλικία τους από μια μακρινή χώρα π.χ της Αφρικής όπου κανένα από τα δικαιώματα του δεν γίνονται σεβαστά.
- Αφού συμπληρώσουν το έντυπο μπορεί κάθε ομάδα να το παρουσιάσει ως διάλογο μεταξύ τους και αν θέλουν να το προεκτείνουν.
- Στη συνέχεια αναζητούν και διερευνούν τι μπορεί να φταίει και προτείνουν πιθανές λύσεις.

Φύλλο Δραστηριότητας

Συμπληρώστε με δικά σας λόγια το διάλογο των δύο παιδιών

Γεια σας με λένε Ομάρ,
Είμαι από μια χώρα της Αφρικής.
Μένω μόνος μου ή με τα
αδελφάκια μου όπου βρω.

Γεια σου Ομάρ,
με λένε Νίκο, ζω με την
αδελφή μου και τους
γονείς μου, στο σπίτι μας,
στην

Κάθε μέρα πάω σχολείο και

Τι είναι ο γιατρός και τα
φάρμακα;

Εγώ κάθε μέρα δουλεύω σε
ένα εργοστάσιο για να μου
δώσουν λίγο φαγητό να
φάω.

Όταν αρρωσταίνω οι γονείς
μου με πηγαίνουν στο
_____ και
παίρνω _____ για να
γίνω καλά.

Εγώ.....
.....
.....

Μόλις τελειώσω τα
μαθήματα μου, παίζω με τα
παιχνίδια μου ή βλέπω
τηλεόραση.

Φύλλο Εργασίας 4: Μαθαίνω τα δικαιώματα των παιδιών παίζοντας

Α. ΠΑΙΧΝΙΑΙ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΚΑΡΤΕΣ

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι οι μαθητές/τριες να :

- Αναγνωρίσουν ποια είναι τα δικαιώματά τους και ποια είναι τα δικαιώματα των άλλων.
- Εντοπίσουν πότε η άσκηση των ατομικών δικαιωμάτων τους μπορεί να παραβιάσει τα δικαιώματα των άλλων.
- Συνδέσουν τα ατομικά δικαιώματα τους με το σεβασμό των δικαιωμάτων των άλλων.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Εικόνες με τα δικαιώματα των παιδιών

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Διαδικασία

- Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε πέντε ομάδες όσες είναι και οι εικόνες που ακολουθούν.
- Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να κόψει τις παρακάτω εικόνες και να τις μοιράσει στις πέντε ομάδες ζητώντας από τους μαθητές/τριες να δώσουν ένα τίτλο και να βρουν ποιο δικαίωμα κρύβεται σε αυτή την εικόνα.
- Εναλλακτικά μπορεί να προβάλλει τις εικόνες και να συζητήσει με τα παιδιά τα δικαιώματά τους.
- Οι μαθητές/τριες μπορούν μετά τη συζήτηση να δημιουργήσουν τις δικές τους κάρτες δικαιωμάτων ζωγραφίζοντας σε ένα χαρτόνι το δικαίωμα που θέλουν να απεικονίσουν και γράφοντας δυο λόγια σχετικά με αυτό.

Οι παρακάτω εικόνες προέρχονται από το συνήγορο του πολίτη και ανασύρθηκαν στις 12/10/2011 από την ιστοθέση : http://www.0-18.gr/downloads/entipo_simbasi_ex.pdf

ΚΑΡΤΕΣ

	<p>Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να πηγαίνουν στο σχολείο και να έχουν ίσες ευκαιρίες σε αυτό.</p>
	<p>Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προληπτική φροντίδα της υγείας τους και όταν αρρωσταίνουν να χρησιμοποιούν τις απαραίτητες ιατρικές υπηρεσίες για τη θεραπεία τους.</p>
	<p>Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να ξεκουράζονται, να έχουν ελεύθερο χρόνο, να παίζουν, να ψυχαγωγούνται και να ασχολούνται με πράγματα που τους ενδιαφέρουν.</p>
	<p>Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Οι μεγάλοι πρέπει να ακούν και να παίρνουν σοβαρά υπόψη τους τη γνώμη των παιδιών για θέματα που τα αφορούν, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους.</p>
	<p>Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να μαθαίνουν τι συμβαίνει γύρω τους από τα μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση, ηλεκτρονικά μέσα).</p> <p>Η Πολιτεία πρέπει να ενθαρρύνει τα μέσα να διαδίδουν χρήσιμες πληροφορίες και να προστατεύουν τα παιδιά από ό,τι μπορεί να τα βλάψει.</p>

Β. ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ :

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι οι μαθητές/τριες :

- 🎯 Να περιγράψουν με τρόπο δημιουργικό ένα δικαίωμα και τη σημασία που έχει για εκείνους.
- 🎯 Να σχολιάσουν τις συνέπειες από τη μη τήρηση του δικαιώματος στους ίδιους.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Χαρτόνια, εφημερίδες, υλικά για τις μεταμφιέσεις ή το σκηνικό.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Διαδικασία

Οι μαθητές/τριες

- Επιλέγουν κάποιο δικαίωμα είτε από αυτά που παρουσιάστηκαν στις εικόνες είτε από αυτά τα οποία αναφέρθηκαν κατά τη διάρκεια της εργασίας.
- Γράφουν ένα σύντομο σενάριο σχετικά με το δικαίωμα αυτό.
- Επιλέγουν τα υλικά που θα χρησιμοποιήσουν για να κάνουν μεταμφιέσεις ή σκηνικά προκειμένου να παρουσιάσουν το δικαίωμα που επέλεξαν.
- Μοιράζονται τους ρόλους και κάνουν μια σύντομη πρόβα.
- Παρουσιάζουν το στιγμιότυπο στους γονείς τους.
- Κατασκευάζουν ένα πανό με το σύνθημα :

**ΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΟΥ ΔΕ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΧΝΟΥΝ
ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ**

**Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να ξεκουράζονται, να έχουν ελεύθερο χρόνο,
να παίζουν, να ψυχαγωγούνται και να ασχολούνται με πράγματα που τους
ενδιαφέρουν**

Φύλλο εργασίας 5 : Εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας του Παιδιού (11/12)

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι οι μαθητές/τριες :

- 🎯 Να οργανώσουν μια έκθεση - παρουσίαση των έργων και των φωτογραφιών που δημιούργησαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος.
- 🎯 Να κατασκευάσουν ένα δίπτυχο ή τρίπτυχο έντυπο, στο οποίο να αναφέρουν τα βασικά σημεία της εργασίας τους.
- 🎯 Να παρουσιάσουν το έργο που σκηνοθέτησαν.
- 🎯 Να φιλοτεχνήσουν μία πρόσκληση για τους γονείς τους για να τους παρουσιάσουν τις εργασίες τους.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: Κυμαινόμενη

Διαδικασία

- Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε τρεις ομάδες.
- Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να εργαστεί σε μία από τις παρακάτω εργασίες
 1. Προετοιμασία της έκθεσης - παρουσίασης των έργων και των φωτογραφιών.
 2. Κατασκευή του έντυπου, στο οποίο θα αναφέρονται τα βασικά σημεία της εργασίας τους.
 3. Φιλοτέχνηση της πρόσκληση για τους γονείς τους.

Σημείωση : Για την προετοιμασία της διοργάνωσης οι μαθητές/τριες μπορεί να χρησιμοποιήσουν τα παρακάτω.

Για το έντυπο

- Χωρίστε ένα φύλλο χαρτονιού μεγέθους Α4 σε 4 ίσα μέρη για να διπλωθεί σαν φυλλάδιο και στο οποίο θα αναφέρετε:
 - ο Στο 1/4 τι κάνατε.
 - ο Στο 2 /4 γιατί είναι σημαντικό αυτό που κάνατε.
 - ο Στο 3 /4 για ποιο λόγο καλούνται οι γονείς.
 - ο Στο 4/4 τι προτείνετε να κάνουν οι αποδέκτες.
- Διακοσμήστε το φυλλάδιο κατάλληλα ώστε να παρουσιάσετε με όμορφο τρόπο τη δουλειά σας..

Για την ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Αγαπητοί γονείς και μαθητές/τριες του _____ Σχ. _____,

εμείς οι μαθητές και οι μαθήτριες της Β' τάξης εργαζόμαστε για τα δικαιώματα των παιδιών, και

έχουμε ζωγραφίσει.....

Σας περιμένουμε να τιμήσουμε την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού

Η εργασία μας αυτή πιστεύουμε ότι είναι σημαντική γιατί.....

Σας καλούμε λοιπόν να δείτε, τις ζωγραφίες μας, κτλ.

Θέλουμε να παρακολουθήσετε τις εργασίες μας προσεκτικά γιατί.....

Παράδειγμα για την Δ΄ Τάξη Δημοτικού

Θέμα : Διάβρωση - Ερημοποίηση του εδάφους

Υποθέματα :

Φυσικοί και ανθρωπογενείς παράγοντες της διάβρωσης και της ερημοποίησης
Περιοχές της χώρας μας με υψηλό κίνδυνο για ερημοποίηση
Ενέργειες της πολιτείας για την πρόληψη/αποτροπή της εξάπλωσης της ερημοποίησης

Εισαγωγικό Κείμενο για τους εκπαιδευτικούς

Η διάβρωση και η ερημοποίηση του εδάφους στη χώρα μας και σε άλλες περιοχές του πλανήτη είναι δύο από τις πιο σημαντικές αιτίες απώλειας πολύτιμου παραγωγικού εδάφους. Οι φυσικοί παράγοντες που προκαλούν τη διάβρωση του εδάφους είναι το υπόγειο και επιφανειακό νερό, τα θαλάσσια κύματα, ο άνεμος, ενώ, οι ανθρωπογενείς παράγοντες είναι η εντατική καλλιέργεια των εδαφών, η εκτεταμένη χρήση λιπασμάτων, η καταστροφή των δασών και οι πυρκαγιές. Οι φυσικοί και ανθρωπογενείς παράγοντες που προκαλούν το φαινόμενο της ερημοποίησης είναι η ποιότητα εδάφους και το κλίμα, η εξάπλωση των πόλεων και των κατοικημένων περιοχών, η κατασκευή δρόμων και άλλων εγκαταστάσεων που διασπούν τη γεωμορφολογία πολλών περιοχών.

Αναλυτικότερα, οι άνεμοι και οι βροχές απομακρύνουν τα θρεπτικά συστατικά και η σύσταση του εδάφους αλλοιώνεται σε βαθμό που δεν μπορεί να διατηρήσει πλέον την υφή του και τη συνεκτικότητα των εδαφικών συστατικών. Υπερβολική άρδευση προκαλεί την απώλεια πολύτιμων υδατίνων πόρων και την αύξηση της αλατότητας του εδάφους λόγω εισροής θαλασσινού νερού με την πτώση του επιπέδου του υδροφόρου ορίζοντα σε παράκτιες περιοχές. Η διάβρωση και ερημοποίηση του εδάφους έχουν πολλές συνέπειες στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία μιας χώρας και γενικότερα του πλανήτη. Μάλιστα έχει υπολογιστεί ότι το ένα τρίτο της γεωργικής γης του πλανήτη έχει υποβαθμιστεί λόγω του φαινομένου της ερημοποίησης με αποτέλεσμα να αυξάνεται η φτώχεια και οι μετακινήσεις πληθυσμών σε άλλες περιοχές που μπορούν ακόμη να καλλιεργηθούν.

Στις μέρες μας εφαρμόζονται διάφορα μέτρα και πρακτικές, όπως η αγρανάπαυση, οι αλλαγές στον τρόπο οργώματος (επιφανειακή σάρωση), η αμειψισπορά, η εναλλαγή του είδους των καλλιεργούμενων φυτών, η προσεκτική άρδευση, η ενίσχυση των θρεπτικών συστατικών των εδαφών με ειδικά φυτά και η φύτευση δένδρων, κλπ. Τα μέτρα αυτά ενισχύουν την ποιότητα των εδαφών.

Στην Ελλάδα η κατάσταση είναι σοβαρή αφού το 35% του ελλαδικού χώρου αντιμετωπίζει υψηλό κίνδυνο ερημοποίησης. Στις περιοχές υψηλού κινδύνου ανήκουν τα νησιά του Αιγαίου, ένα μέρος της Θεσσαλίας, η Ανατολική Στερεά Ελλάδα, η Ανατολική Πελοπόννησος, η νότια και ανατολική Κρήτη καθώς και άλλες περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας (βλ. Εικόνα 1). Το μεγαλύτερο μέρος των περιοχών με ευαισθησία στον κίνδυνο ερημοποίησης απειλείται λόγω διάβρωσης, ενώ, σημαντικές παράκτιες κυρίως περιοχές κινδυνεύουν από υποβάθμιση λόγω της αλάτωσης των εδαφών.

Η ερημοποίηση αποτελεί σημαντικό παράγοντα απώλειας εδαφών και έχει μελετηθεί επισταμένα σε πολλές χώρες για την εξεύρεση πρακτικών μεθόδων επανόρθωσης και αποκατάστασης ερημοποιημένων περιοχών. Ο ΟΗΕ έχει διεξάγει πολλές μελέτες και προώθησε τη διεθνή σύμβαση για την καταπολέμηση της ερημοποίησης, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι ενέργειες της πολιτείας για την πρόληψη / αποτροπή της εξάπλωσης της ερημοποίησης είναι η προστασία των δασών, των υδάτινων πόρων, των αγροτικών εκτάσεων και των βοσκοτόπων.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

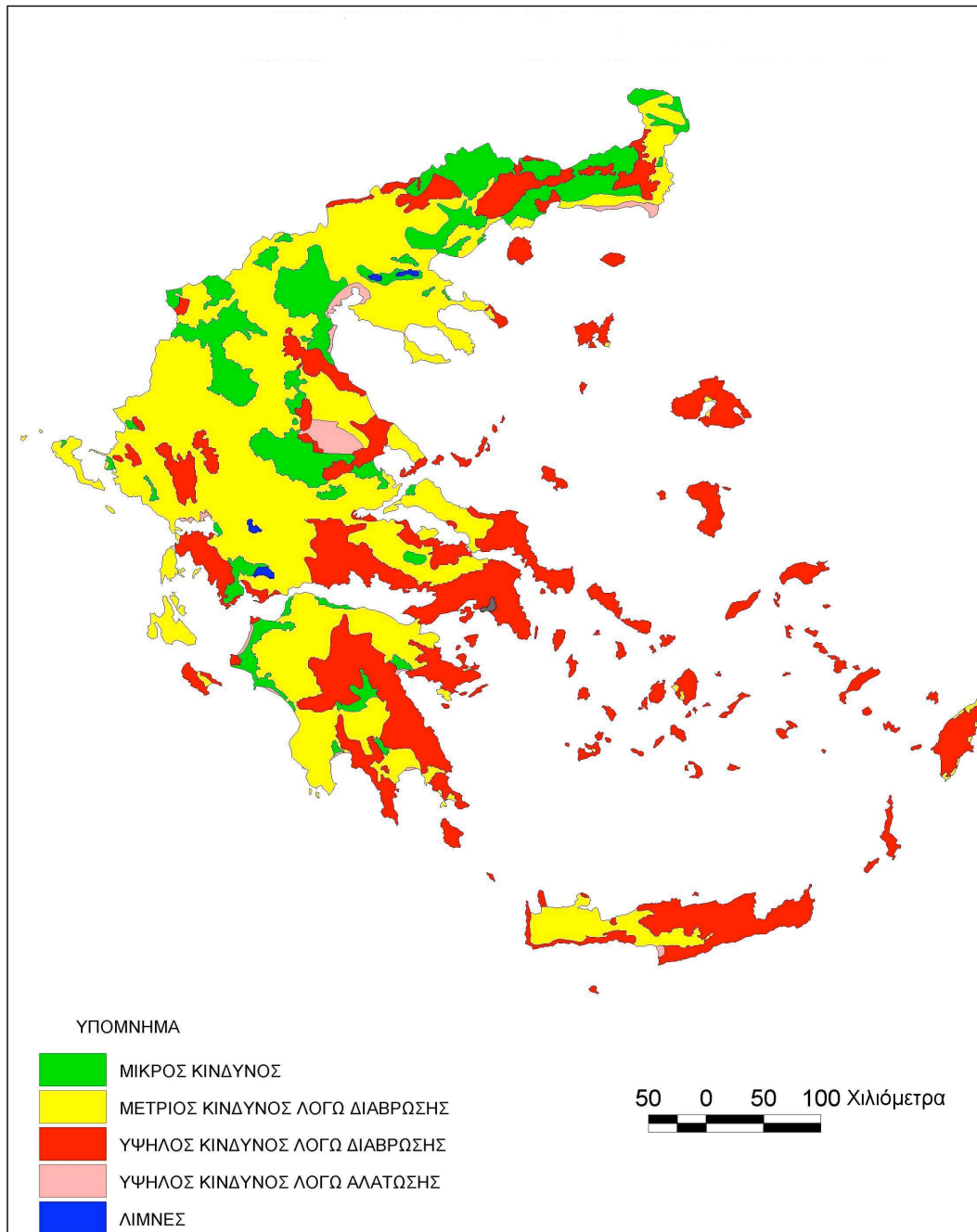
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών: <http://www.gnced.com>

Γεωλογία-Γεωγραφία (Διδακτικό Πακέτο): <http://www.pi-schools.gr/books/gymnasio/>

Ιστότοπος της Ε.Ε.: <http://ec.europa.eu/environment/youth>

Οδηγός Ανάπτυξης Διαθεματικών Δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Π.Ι.: <http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/>

Εικόνα 1. Χάρτης Δυνητικού Κινδύνου Ερημοποίησης στην Ελλάδα.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (Δείτε και το Π.Σ.)

Ενδεικτικές Δραστηριότητες (Δείτε και το Π.Σ.)

Φύλλο Εργασίας 1:

A. Αναζήτηση στο Χάρτη της Ελλάδας (Εικόνα 1) των περιοχών που κινδυνεύουν από το φαινόμενο της ερημοποίησης

B. Παρατήρηση και περιγραφή χαρακτηριστικών διαβρωμένων και ερημοποιημένων περιοχών της χώρας μας από φωτογραφίες.

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι:

- 🎯 Να **αναγνωρίζετε** διαφορετικούς τύπους εδαφών.
- 🎯 Να **επισημάνετε** στο χάρτη της Ελλάδας περιοχές που κινδυνεύουν από ερημοποίηση
- 🎯 Να **αναγνωρίζετε** το φαινόμενο της διάβρωσης και της ερημοποίησης των εδαφών και των ακτών μέσα από φωτογραφίες.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μολύβι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

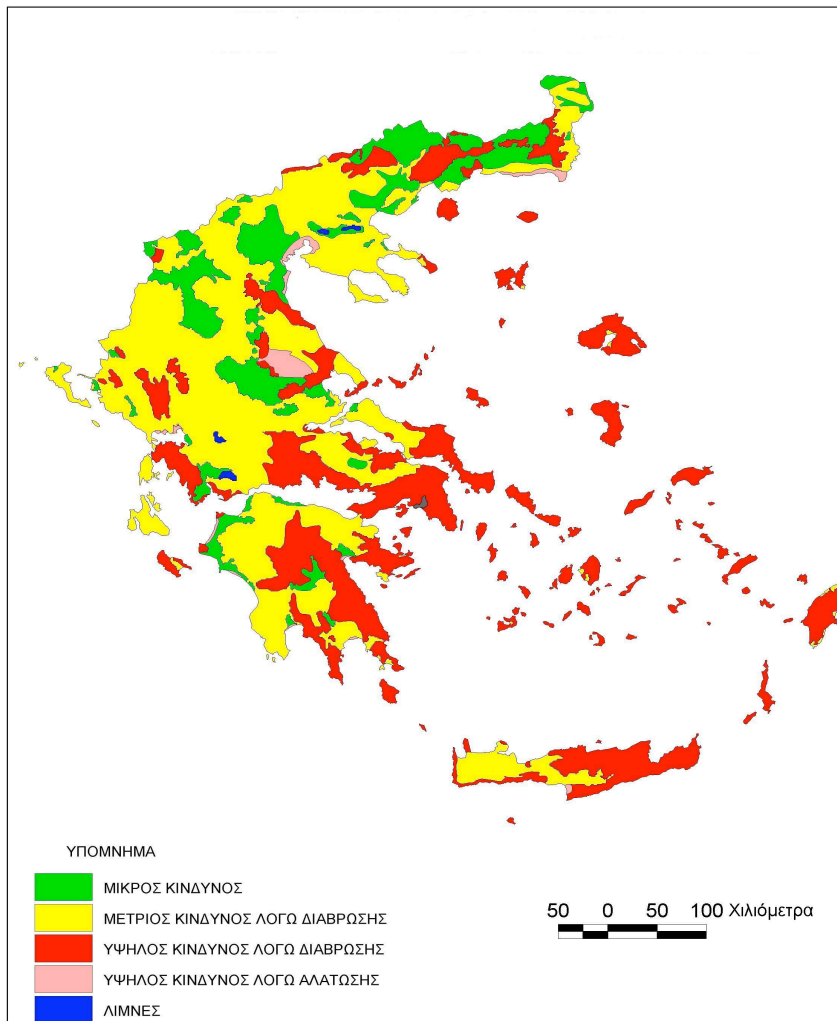
Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Διαδικασία

Μέρος 1^ο

- Χωριστείτε σε ομάδες των 3-5 ατόμων
- Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να παρατηρήσει τον χάρτη της Ελλάδας και να σημειώσει τις περιοχές που κινδυνεύουν από ερημοποίηση.

*Εικόνα 1.
Χάρτης
Δυνητικού
Κινδύνου
Ερημοποίησης
στην Ελλάδα.*

Μέρος 2^ο

- Χωριστείτε σε δύο ομάδες και αναζητήστε στο Διαδίκτυο φωτογραφίες :
 - Α. περιοχών που έχουν υποστεί διάβρωση (1^η Ομάδα)
 - Β. περιοχών που έχουν υποστεί ερημοποίηση (2^η Ομάδα)
- Κάθε ομάδα σημειώνει τα χαρακτηριστικά των περιοχών που είναι στις φωτογραφίες.
- Κάθε ομάδα κατασκευάζει ένα κολλάζ με τις φωτογραφίες και τις παρατηρήσεις της.
- Κάθε ομάδα παρουσιάζει και σχολιάζει το κολλάζ στην άλλη ομάδα.

Φύλλο Εργασίας 2: Κατασκευή απλής διάταξης για την παρατήρηση της διάβρωσης από την επίδραση του νερού της βροχής και του αέρα

Στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι:

- 🎯 **Να προσδιορίσετε** τους φυσικούς παράγοντες που συμβάλλουν στη διάβρωση και την ερημοποίηση των εδαφών.
- 🎯 **Να ασκηθείτε** στις διαδικασίες ενός πειράματος προσομοίωσης.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Χώμα, νερό, σπόρους φακής, δύο ίδια ορθογώνια δοχεία από πλαστικό ή αλουμίνιο, δύο ογκομετρικούς σωλήνες

Διάρκεια: Κυμαινόμενη

Διαδικασία

- Χωριστείτε σε ομάδες των 3-5 ατόμων.
- Κάθε ομάδα γεμίζει με χώμα τα δύο δοχεία και στην επιφάνεια του ενός δοχείου φυτεύει σπόρους φακής.
- Τοποθετείτε τα δύο δοχεία της ομάδας σας σε φωτεινό μέρος και ποτίστε τα με την ίδια ποσότητα νερού τακτικά.
- Όταν τα φυτά αναπτυχθούν και φτάσουν σε ύψος 10 εκατοστών, τοποθετείτε ένα αντικείμενο στην μια άκρη των δοχείων ώστε αυτά να έχουν κλίση 30 μοιρών.
- Ανοίξτε δύο μεγάλες τρύπες στην πλευρά των δοχείων που είναι στο κάτω μέρος κοντά στις ρίζες των φυτών.
- Ρίξτε ένα λίτρο νερού και στα δύο δοχεία.
- Τι παρατηρείτε;
- Καταγράψτε τα συμπεράσματά σας.

Σημείωση : Το πείραμα μπορεί να επαναληφθεί για να εξεταστεί και ένας άλλος παράγοντας, ο άνεμος, με τη χρήση ενός σεσουάρ.

Φύλλο Εργασίας 3: Αιτίες και συνέπειες της ερημοποίησης

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι:

- **Να καταγράψετε** τις αιτίες και τις συνέπειες της ερημοποίησης
- **Να διαχωρίσετε** τις αιτίες της ερημοποίησης σε φυσικές ή ανθρωπογενείς

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μολύβι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

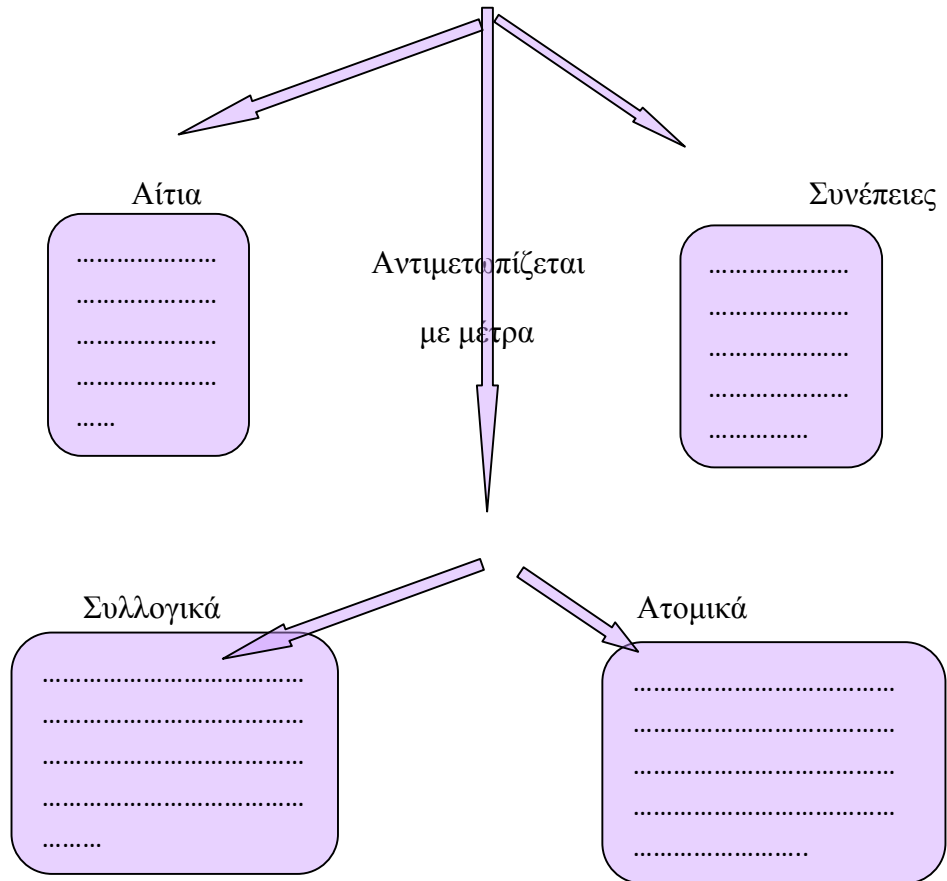
Διαδικασία

- Χωριστείτε σε ομάδες των 3-5 ατόμων.
- Κάθε ομάδα διαβάζει το κείμενο που ακολουθεί και συμπληρώνει τον παρακάτω εννοιολογικό χάρτη.

Το φαινόμενο της ερημοποίησης

Η ερημοποίηση είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή της Μεσογείου, συμπεριλαμβανομένου και του ελλαδικού χώρου. Οι παράγοντες που συντελούν στην ερημοποίηση, είναι εδαφικοί, κλιματικοί και ανθρωπογενείς. Αναλυτικότερα, το φαινόμενο της ερημοποίησης εμφανίζεται σε εδάφη που προέρχονται από ασβεστολιθικά πετρώματα και σε εδάφη που παρουσιάζουν μεγάλες υψομετρικές διαφορές με κλίσεις πάνω από το 10% και καλύπτουν περίπου το 50% της έκτασης της χώρας μας. Οι κλιματικοί παράγοντες που συντελούν στην ερημοποίηση είναι η ανομβρία που οδηγεί σε ξηρασία και οι υψηλές θερμοκρασίες τη θερινή περίοδο. Η κλιματική αλλαγή αναμένεται να οξύνει το πρόβλημα της ερημοποίησης καθώς η ξηρασία μειώνει την περιεκτικότητα του εδάφους σε νερό και προκαλεί δυσμενείς συνθήκες για την ανάπτυξη φυτών που έχουν προστατευτικό ρόλο στη συγκράτηση του εδάφους. Σε ό,τι αφορά στους ανθρωπογενείς παράγοντες οι κυριότεροι είναι η εντατική καλλιέργεια, η υπερβολική χρήση λιπασμάτων, οι ανεπαρκείς πρακτικές άρδευσης, η υπεράντληση του υπόγειου νερού, η έλλειψη στραγγιστικών έργων, η αλλαγή χρήσης γης από δάσος σε γεωργικό έδαφος, από γεωργικό έδαφος σε αστική χρήση και οι μη αειφορικές πρακτικές δασικής διαχείρισης, όπως η υπερβόσκηση, η υπερβολική υλοτομία, οι πυρκαγιές, κ.ά.

Ερημοποίηση

Φύλλο Εργασίας 4: Διατήρηση της ποιότητας του εδάφους στον τόπο μας

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι:

- 🎯 **Να καταγράψετε** ποιες είναι οι περιβαλλοντικές, οι κοινωνικές και οι οικονομικές συνέπειες της διάβρωσης και της ερημοποίησης
- 🎯 **Να επιχειρηματολογήσετε** υπέρ της διατήρησης της ποιότητας του εδάφους και του υπεδάφους.
- 🎯 **Να προτείνετε** συγκεκριμένες λύσεις για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του προβλήματος της διάβρωσης και της ερημοποίησης στον τόπο σας.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μολύβι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Διαδικασία

- Χωριστείτε σε ομάδες των 3- 5 ατόμων.
- Να παίξετε ένα παιχνίδι ρόλων με θέμα «Διατήρηση της ποιότητας του εδάφους στον τόπο μας».

Ρόλοι: Ο δήμαρχος οργανώνει συζήτηση την οποία έχουν κληθεί να συμμετάσχουν οι εκπρόσωποι των γεωργών, οι εκπρόσωποι των κτηνοτρόφων του τόπου, ο εκπρόσωπος του Δασαρχείου και εκπρόσωποι των κατοίκων των χωριών της γύρω περιοχής.

- Επιλέξτε ένα από τους παραπάνω ρόλους ή προτείνετε άλλους, σχετικούς με το θέμα.
- Δημιουργήστε τις αντίστοιχες ομάδες-ρόλους και επιλέξτε το συντονιστή κάθε ομάδας.
- Ο δάσκαλος ή η δασκάλα συλλέγει ενημερωτικό υλικό, το οποίο διανέμει στις ομάδες-ρόλους.
- Μελετήστε ως ομάδα το ρόλο σας και το υλικό που έχετε στη διάθεσή σας.
- Καθορίστε τη διάρκεια του παιχνιδιού.
- Ορίστε τον συντονιστή του παιχνιδιού.
- Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, κάθε ομάδα, μέσω του συντονιστή της, θα παρουσιάσει τα επιχειρήματά της ανάλογα με το ρόλο της.
- Μετά την ολοκλήρωση του παιχνιδιού καταγράψτε τα συμπεράσματα της συζήτησης.

Παράδειγμα για την Στ΄ Τάξη

Θέμα : Ειρήνη - Πόλεμος

Υποθέματα :

Δικαιώματα των παιδιών-θυμάτων πολέμου

Ειρηνικά μέσα επίλυσης διαφορών

Πολεμικά μέσα επίλυσης διαφορών

Επιπτώσεις στο Περιβάλλον

Ελευθερία, Δικαιοσύνη, Διεθνής αμνηστία

Εισαγωγικό Κείμενο για τους εκπαιδευτικούς

Στην ιστορία της ανθρωπότητας ο πόλεμος, ως μέσο επίλυσης των διαφορών μεταξύ των λαών και οι αυξανόμενες απειλές κατά της ειρήνης θέτουν σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξη του ανθρώπινου γένους και καθιστούν επιτακτική την ανάγκη εκπαίδευσης όλων των πολιτών για την ειρήνη, η οποία δεν θα πρέπει πλέον να θεωρείται ως το τέλος μιας πολεμικής σύγκρουσης ή ως αποτέλεσμα ενός διπλωματικού συμβιβασμού αλλά ως μια μόνιμη και διαρκής κατάσταση.

Οι καταστροφικές συνέπειες του πολέμου στο περιβάλλον, τον άνθρωπο και τον πολιτισμό καθιστούν την Ειρήνη και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ως απαίτηση των λαών για εδραίωση μιας νέας παγκόσμιας κοινωνίας, ελεύθερης, δίκαιης και ειρηνικής στη βάση του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων και της απόρριψης της βίας σε όλες της τις μορφές. Βασικές αρχές και αξίες που προωθούν την κουλτούρα της ειρήνης είναι η ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ όλων των ανθρώπων, η συνεργασία και η αλληλεγγύη μεταξύ των λαών. Οι παραπάνω αρχές συμβάλουν στην άμβλυνση των εμποδίων και των απειλών για την παγκόσμια ειρήνη και την πρόοδο.

Η UNESCO υποστηρίζει ότι η εκπαίδευση είναι το «κλειδί» για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Αποσκοπεί σε ένα αειφόρο κόσμο με δικαιοσύνη στις κοινωνίες, όπου η γνώση θα αξιολογείται ως πολύτιμο αγαθό και θα προωθεί τον πολιτισμό, την ειρήνη και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θεωρεί την εκπαίδευση για την ειρήνη ως μια συμμετοχική διαδικασία που περιλαμβάνει τη διδασκαλία για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη μη βία, την κοινωνική και οικονομική δικαιοσύνη, την ισότητα των φύλων και των φυλών, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, τον αποπλισμό, τις παραδοσιακές πρακτικές της ειρήνης, του διεθνούς δικαίου και την ανθρώπινη ασφάλεια. Με αυτήν την έννοια η Εκπαίδευση για την Ειρήνη αποσκοπεί στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες θα εμποδίσουν μια μικρή παρεξήγηση να αναπτυχθεί σε σύγκρουση και στη συνέχεια σε κρίση ή ακόμα και σε πόλεμο. Για να επιτευχθεί, όμως, ο σκοπός αυτός θα πρέπει να ξεκινήσουμε από το ίδιο το άτομο- μαθητή/τρια και πολίτη- και μάλιστα από πολύ νεαρή ηλικία με τη διερεύνηση του τρόπου επίλυσης των διαφορών μεταξύ των ανθρώπων και των κρατών, τις επιπτώσεις ενός πολέμου στη ζωή των ανθρώπων,

στο περιβάλλον και στον πολιτισμό και τη συνειδητοποίηση ότι η ειρήνη προασπίζει την ελευθερία και τα δικαιώματα του ατόμου.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Action Aid Ελλάς, ανασύρθηκε στις 15/6/2011 από: <http://www.actionaid.gr/>

Εκπαιδευτική τηλεόραση, ανασύρθηκε στις 15/6/2011 από :<http://www.edutv.gr/>
Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας, ανασύρθηκε στις 15/6/2011 από:
<http://www.amnesty.org.gr/>

Περιφερειακό κέντρο πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών-Ανθρώπινα δικαιώματα, ανασύρθηκε στις 15/6/2011 από: <http://www.unric.org/el/index.php/human-rights-greek>

Πύλη Παιδαγωγικού Υλικού Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ανασύρθηκε στις 15/6/2011 από: <http://www.env-edu.gr/>

UNICEF-Αντιπολεμική Ατζέντα, ανασύρθηκε στις 15/6/2011 από:
<http://www.unicef.gr/oldpress/worldnews/n210905.php>

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (Δείτε και το Π.Σ.)

Ενδεικτικές Δραστηριότητες (Δείτε και το Π.Σ.)

Φύλλο εργασίας 1. Τρόποι επίλυσης των διαφορών μεταξύ των ανθρώπων

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι:

- 🎯 **Να περιγράψετε** τους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι επιλύουν τις διαφωνίες και τις διαφορές τους.
- 🎯 **Να συγκεντρώσετε** πληροφορίες για τους τρόπου αυτούς.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μολύβι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Διαδικασία

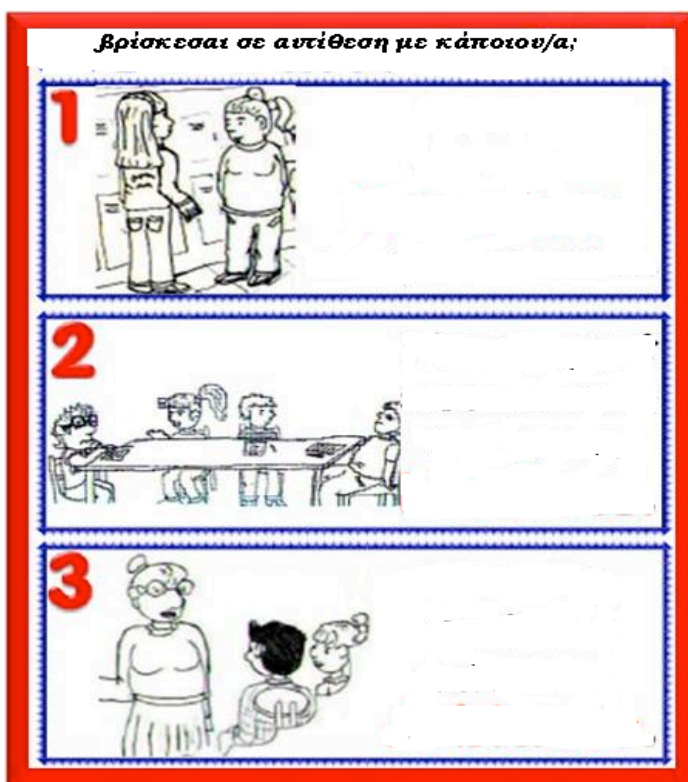
- Χωριστείτε σε ομάδες των 3-5ατόμων.

- Συνεργαστείτε και παρουσιάστε την παρακάτω εργασία σας στην τάξη.
- Τα σκίτσα της 1^{ης} στήλης δείχνουν μερικούς τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι επιλύουν τις διαφορές τους.
- Παρατηρήστε τα σκίτσα και γράψτε στη 2^η στήλη τις φράσεις που ταιριάζουν με τους τρόπους αυτούς: *προσφυγή στο δικαστήριο, συζήτηση, καυγάς, συμφιλίωση, ξυλοδαρμός*
- Στην 3^η στήλη γράψτε τα ρήματα που αντιστοιχούν σε καθένα από τους τρόπους επίλυσης των διαφορών: *συνεργάζομαι, διαφωνώ, διαμαρτύρομαι, αγανακτώ, θυμώνω, συζητώ, επιτίθεμαι, γρονθοκοπώ, συμφιλιώνομαι,.*
- Συζητήστε αν υπάρχουν και άλλοι τρόποι που οι άνθρωποι επιλέγουν να λύσουν τις διαφορές τους και βρείτε ρήματα ή φράσεις που ταιριάζουν με αυτούς

1 ^η Στήλη	2 ^η Στήλη	3 ^η Στήλη
		
		
		
		
		

- Συζητήστε παρόμοιες περιπτώσεις από την σχολική ζωή, όπως στο παράδειγμα που ακολουθεί :

Η Σοφία και η Άννα ανέλαβαν να εκπονήσουν μια εργασία στο μάθημα της Γλώσσας. Διαφωνούν όμως ριζικά ως προς το τρόπο της τελικής παρουσίασης σε σημείο που η συνεργασία τους κινδυνεύει να διακοπεί. Με βάση τα τρία βήματα που προτείνονται στο σκίτσο βοηθήστε τις να βρουν μια οριστική λύση στο πρόβλημα αυτό. Γράψτε σε κάθε βήμα τι πρέπει να κάνουν. Προτείνετε και άλλους τρόπους για να λυθεί το πρόβλημα. Στη συνέχεια μπορείτε να δραματοποιήσετε στην τάξη τα τρία βήματα που ακολούθησαν για να μη χαλάσει η συνεργασία τους.

Φύλλο Εργασίας 2: Τρόποι με τους οποίους οι λαοί επιλύουν τις διαφορές τους - παραδείγματα από την μυθολογία και την ιστορία

Στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι:

- 🎯 Να βρείτε τρόπους με τους οποίους οι λαοί επιλύουν τις διαφορές τους.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μολύβι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 3 διδακτικές ώρες

Διαδικασία

- Χωριστείτε σε ομάδες 3 - 5 ατόμων
- Μελετήστε το Άρθρο 33 του Χάρτη του ΟΗΕ που ορίζει τις μεθόδους ειρηνικής επίλυσης των διαφορών μεταξύ των κρατών:

-Οι διαπραγματεύσεις: Απευθείας συζήτηση μεταξύ δύο κρατών με σκοπό την επίλυση της διαφοράς τους

-Η μεσολάβηση: Στην επίλυση της διαφοράς μεταξύ των κρατών παρεμβαίνει ένας μεσολαβητής

-Η Έρευνα: Ειδική επιτροπή αναλαμβάνει να διερευνήσει τα πραγματικά αίτια της διαφοράς μεταξύ των δύο κρατών

-Η Διαιτησία: Ένας μεσολαβητής αναλαμβάνει να επιλύσει τη διαφορά και οι αποφάσεις του δεσμεύουν και τα δύο κράτη.

-Τα Διεθνή Δικαστήρια: Τα δύο κράτη καταφεύγουν σε διεθνές δικαστήριο για να λύσει τη διαφορά τους

-Η προσφυγή σε οργανισμούς: Ένα από τα δύο κράτη ζητά τη βοήθεια διεθνούς οργανισμού για τη λύση της διαφοράς

- Συζητήστε στην τάξη τα παρακάτω θέματα:
 1. Με ποιούς τρόπους οι άνθρωποι και τα κράτη έλυναν τις μεταξύ τους διαφορές άλλοτε και τώρα;
 2. Αναφέρετε παραδείγματα από την Μυθολογία και την Ιστορία όπου οι λαοί επέλεξαν τον πόλεμο ως μέσο επίλυσης των διαφορών τους. Ποιές ήταν οι συνέπειες αυτής της επιλογής;
 3. Γνωρίζετε περιπτώσεις κρατών που κατέφυγαν σε διεθνή οργανισμό για να επιλύσουν τη διαφορά τους με άλλο κράτος;
 4. Ποιούς διεθνείς οργανισμούς γνωρίζετε που προωθούν την ειρήνη στις σχέσεις μεταξύ των κρατών;

Παιχνίδι στην τάξη

- Χωριστείτε σε τρεις ομάδες:

Η ομάδα Α υποστηρίζει ότι μπορούμε να λέμε ελεύθερα τη γνώμη μας ακόμη και αν προσβάλλουμε ή φέρουμε σε δύσκολη θέση τον άλλο.

Η ομάδα Β υποστηρίζει ότι το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης περιορίζεται από το δικαίωμα του άλλου να μην προσβάλλεται ή να μην έρχεται σε δύσκολη θέση από αυτά που λέμε εμείς.

Η ομάδα Γ αναλαμβάνει το ρόλο της μεσολάβησης. Ακούει τα επιχειρήματα και των δύο ομάδων, συζητά μαζί τους και τελικά βήμα προς βήμα οδηγεί τις ομάδες Α και Β σε συμπεράσματα που θα είναι δεσμευτικά για όλους.

- Αφού συζητήσετε και καταγράψετε την επιχειρηματολογία της κάθε ομάδας οργανώστε μια συζήτηση μέσα στην τάξη για το θέμα αυτό και γράψτε ένα κείμενο που θα δεσμεύει όλη την ομάδα.

Φύλλο Εργασίας 3 : Οι επιπτώσεις ενός πολέμου στο περιβάλλον, την υγεία, τον πολιτισμό

Στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι:

- Να διερευνήσετε και να ομαδοποιήσετε τις επιπτώσεις ενός πολέμου στο περιβάλλον, την υγεία του ανθρώπου και των άλλων οργανισμών καθώς και τον πολιτισμό.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μολύβι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Διαδικασία

- Χωριστείτε σε ομάδες 3 - 5 ατόμων.
- Μελετήστε το παρακάτω κείμενο

Οι περιβαλλοντικές συνέπειες της πολεμικής σύρραξης του 1991

Στη διάρκεια του πολέμου του 1991, οι Ιρακινές στρατιωτικές δυνάμεις ξεσκέπασαν 76 πετρελαιοπηγές του Κουβέιτ, από τις οποίες προκλήθηκε διαρροή πετρελαίου. Περίπου 60 εκατομμύρια βαρέλια πετρέλαιο διέρρευσαν, σχηματίζοντας 246 λίμνες πετρελαίου. Περισσότερες από 600 πετρελαιοπηγές του Κουβέιτ πυρπολήθηκαν από τα Ιρακινά στρατεύματα καίγοντας 2,6 - 6 εκατομμύρια βαρέλια πετρέλαιο την ημέρα. Οι πηγές φλέγονταν αδιάκοπα από τα τέλη Φεβρουαρίου ως τις αρχές Απριλίου του 1991 και ο καπνός εκτείνονταν σε αρκετές εκατοντάδες χιλιόμετρα μήκος. Η συνολική ποσότητα των ρυπογόνων αερίων που εκλύθηκε στην ατμόσφαιρα από την καύση του πετρελαίου, συμπεριλαμβανομένου διοξειδίου του θείου, μονοξειδίου του άνθρακα, υπολογίζεται σε 500.000 τόνους την ημέρα. Η συνολική εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα από τις πετρελαιοπηγές που καίγονταν, εκτιμάται περίπου 1,5% της ετήσιας παγκόσμιας εκπομπής αερίων θερμοκηπίου.

Εκτεταμένη υποβάθμιση των βοσκοτόπων της, αντιμετώπισε η Σαουδική Αραβία, ως αποτέλεσμα της απόθεσης στο έδαφος, ραδιενεργής τέφρας, αιθάλης και σταγονιδίων πετρελαίου.

Τον Φεβρουάριο του 1991, 6-8 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου διέρρευσαν στα νερά του Περσικού Κόλπου. Η πετρελαιοκηλίδα αυξήθηκε στα 120-130km μήκος και 5-25 km πλάτος ενώ 707km κατά μήκος των ακτογραμμών της Σαουδικής Αραβίας, καλύφθηκαν από πετρέλαιο.

Τα διαθέσιμα αρχεία των νοσοκομείων αποδεικνύουν προσωρινή αύξηση εισαγωγών περιστατικών με συμπτώματα στο ανώτερο αναπνευστικό και ασθματικά επεισόδια.

Η εποχική βλάστηση δεν αναπτύχθηκε ενώ το μεγαλύτερο μέρος της αιώνιας βλάστησης καταστράφηκε ή βλάφτηκε σοβαρά. Σε περιοχές όπου για την κατάσβεση των πυρκαγιών χρησιμοποιήθηκε θαλάσσιο νερό, υπήρξε καταστροφή των τοπικών ειδών χλωρίδας, ενώ σημειώθηκε μετατόπιση ανθεκτικών στην αλμύρα παράκτιων ειδών. Περίπου 30,000 αποδημητικά πουλιά που διαχειμάζαν στην περιοχή του Περσικού Κόλπου, πέθαναν από την εκτεταμένη πετρελαιοκηλίδα.

Εκτός από τις ενδεχόμενες επιδράσεις στον άνθρωπο και τα ζώα, οι δηλητηριώδεις ρύποι, καταστρέφουν τη βλάστηση, τις καλλιέργειες και τα αρχαιολογικά μνημεία).

(Απόσπασμα από την έκθεση της U.N.E.P για τις συνέπειες του πολέμου στο Ιράκ, Διασκευή)

- Συζητήστε τις επιπτώσεις από τις συνέπειες του πολέμου στο Ιράκ στο περιβάλλον, την υγεία και τον πολιτισμό και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα

Οι συνέπειες ενός πολέμου			
Χλωρίδα	Πανίδα	Έδαφος	Αέρας
Στην υγεία του ανθρώπου και των άλλων οργανισμών			
Στον πολιτισμό			

- Αναζητήστε στο διαδίκτυο παρόμοιες περιπτώσεις και από άλλες πολεμικές συρράξεις που έχουν γίνει και δημιουργήστε ένα φωτογραφικό λεύκωμα στην τάξη σχετικό με το θέμα.

Φύλλο Εργασίας 4 : Ομαδοποίηση συνεπειών ενός πολέμου και συσχέτιση με την παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού, την ελευθερία, την ισότητα και την ειρήνη

Στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι:

- Να συνδέσετε τις συνέπειες ενός πολέμου με την παραβίαση των δικαιωμάτων των παιδιών, την ελευθερία, την ισότητα και την ειρήνη.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μολύβι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Διαδικασία

- Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες όσες είναι και οι ομάδες των εικόνων παρακάτω.
- Η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να σχολιάσει το περιεχόμενο των εικόνων που της αντιστοιχεί και να γράψει ένα μήνυμα για τις συνέπειες ενός πολέμου που θα ανακοινώσει στην ολομέλεια της τάξης .

Ομάδα 1

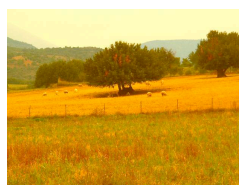
Ομάδα 2

Ομάδα 3

Ομάδα 4

- Στη συνέχεια η κάθε ομάδα θα συμπληρώσει το αντίστοιχο κουτί με τα δικαιώματα των παιδιών που παραβιάζονται στη διάρκεια ενός πολέμου και μετά.

Ομάδες	Ομαδοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού	Δικαιώματα που παραβιάζονται στη διάρκεια μιας πολεμικής σύρραξης και μετά
1	<p>Το δικαίωμα επιβίωσης Κάθε παιδί έχει : το δικαίωμα στέγης το δικαίωμα για αρκετή τροφή, το δικαίωμα πρόσβασης σε ιατρικές υπηρεσίες.</p>	
2	<p>Τα δικαίωμα προστασίας. Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται : από τη βία από ενήλικες, από βασανιστήρια και εκμετάλλευση, απαγορεύεται η ανάμειξη των παιδιών σε πολέμους και υποβολή παιδιών σε εργασία.</p>	
3	<p>Τα δικαιώματα ανάπτυξης και εξέλιξης. Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα για μόρφωση, για ελευθερία της σκέψης, της θρησκείας, του λόγου και της συνείδησης αλλά και για παιχνίδι και αναψυχή!</p>	
4	<p>Τα δικαίωμα συμμετοχής. Και τα παιδιά είναι παρά της μικρής τους ηλικίας μικροί πολίτες, γι' αυτό και πρέπει να έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν και να εκφέρουν άποψη σε ζητήματα που τα αφορούν</p>	

Φύλλο Εργασίας 5 : Ανάλυση περιεχομένου σε ομάδες εργασίας των άρθρων της αντιπολεμικής ατζέντα της UNESCO που αναφέρονται: Α. Στα παιδιά στρατιώτες, Β. Τα παιδιά ως ζώνες ειρήνης.

Στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι:

- Να εργαστούν οι μαθητές/τριες σε ομάδες και να μελετήσουν τα άρθρα της αντιπολεμικής ατζέντα της UNESCO που αναφέρονται στα παιδιά.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μπλοκ ζωγραφικής, μολύβι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Διαδικασία

- Χωριστείτε σε ομάδες των 3-5 ατόμων.
- Μελετήστε προσεκτικά τα σημεία της αντιπολεμικής ατζέντας:
 1. **Πρόληψη:** Η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να ασχοληθεί συστηματικότερα με το πρόβλημα της μεταφοράς όπλων και να επιβάλει οριστική απαγόρευση στις αποστολές οπλισμού σε ζώνες πολεμικών συγκρούσεων.
 2. **Κορίτσια & Γυναίκες:** Θα πρέπει να ενισχυθεί η εκπαίδευση και νομοθεσία ώστε να εξασφαλιστεί η ασφάλειά τους από κακοποίηση σε περίοδο πολέμου.
 3. **Παιδιά Στρατιώτες:** Να απαγορευθεί η πρόληψη και η χρησιμοποίηση παιδιών κάτω των 18 ετών ως στρατιώτες σε εμπόλεμες ζώνες.
 4. **Νάρκες:** Η UNICEF υποστηρίζει τη Συνθήκη της Οτάβα για την πλήρη απαγόρευση των ναρκών κατά προσωπικό.
 5. **Τα παιδιά ως ζώνες ειρήνης:** Να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες για καθιέρωση ζωνών που θα επιτρέπουν τη μεταφορά ανθρωπιστικής βοήθειας όπως τρόφιμα και φάρμακα καθώς και τον εμβολιασμό των παιδιών σε καιρό πολέμου.
 6. **Κυρώσεις:** Να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον των παιδιών πριν την επιβολή οποιωνδήποτε οικονομικών κυρώσεων.
 7. **Βοήθεια:** Η βοήθεια σε περιπτώσεις μακροχρόνιων συγκρούσεων να κατευθύνεται στην επαναδημιουργία ισχυρών κοινωνικών δομών.
 8. **Αποκατάσταση:** Είναι απαραίτητο να ενισχυθούν τα προγράμματα αποκατάστασης και ψυχολογικής στήριξης των παιδιών στρατιωτών.
 9. **Εκπαίδευση για την Ειρήνη:** Προώθηση της Εκπαίδευσης για την Ειρήνη ώστε να αποτραπούν οι πολεμικές συγκρούσεις και να αντικατασταθούν από την ειρηνική επίλυση των διαφορών.
- Αναζητήστε στο κείμενο και συζητήστε τα άρθρα που αναφέρονται ειδικά για τα παιδιά.
- Γράψτε μια παράγραφο ή ένα ποίημα για ένα από τα σημεία της ατζέντας που θεωρείτε σημαντικό και αναρτήστε το στον πίνακα ανακοινώσεων.

Φύλλο Εργασίας 6 : Παγκόσμια ειρήνη και Παιδιά

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι:

- **Να μελετήσετε** το παρακάτω κείμενο του **Αντώνη Σαμαράκη** που θα σας βοηθήσει να σχεδιάσετε το σενάριο του παιχνιδιού ρόλων.
- **Να παίξετε** το παιχνίδι.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μολύβι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 3 διδακτικές ώρες

Διαδικασία

- Μελετήστε το παρακάτω κείμενο

Ποτέ πια πόλεμος!

"Τις τελευταίες νύχτες δεν βλέπω όνειρα, φοβάμαι πια να ονειρεύομαι" είπε το

οκτάχρονο παιδί από το Κόσσοβο. Το παιδί ξαναζούσε τον εφιάλτη του παράλογου πολέμου. Εμείς, πώς τολμάμε να ονειρευόμαστε;

"Πόλεμος εναντίον του πολέμου".

Άπειρες φορές έχει γραφτεί και ακουστεί αυτό το σύνθημα-σλόγκαν. Και όμως, ο πόλεμος ζει και βασιλεύει και τα πάντα σακατεύει: ανθρώπινες ζωές, δημιουργήματα της επιστήμης και της τεχνολογίας, πολιτιστική κληρονομιά, το περιβάλλον.

Εις τους αιώνες των αιώνων πόλεμος.

Διαψεύστηκαν τραγικά οι ελπίδες που είχαμε ότι πόλεμος δεν θα ξαναγίνει ποτέ πια. "Πόλεμος πάντων πατήρ" είπε ο Ηράκλειτος. Ένας πατέρας που καταβροχθίζει τα παιδιά του. Το συνηθίσαμε πια, εδώ είναι ο μέγας κίνδυνος. Ενώ πόλεμοι και εμφύλιοι σπαραγμοί μαίνονται γύρω μας, τους θεωρούμε κάτι φυσικό και αναπότρεπτο.

Πρώτη προτεραιότητα στη λίστα των θυμάτων των πολέμων έχουν τα παιδιά. Τα βλέπουμε στην τηλεόραση, χάρη σ'αυτήν έχουν μπει στα σπίτια μας - στην ψυχή μας όμως έχουν άραγε μπει;

Παιδιά που τους δίνουν όπλα μεγαλύτερα από το μπόι τους και τα στέλνουν να κλαδέψουν τη ζωή άλλου ανθρώπου και να πεθάνουν και τα ίδια.

Παιδιά που τα ποτίζουν μίσος για τον πλησίον.

Αλλά το παιδί σκέφτεται την ειρήνη, την ονειρεύεται, τη ζωγραφίζει, την τραγουδά. Τα παιδιά-θύματα να μην τα μετράμε με νούμερα, φτάνει και μόνο ένα παιδί να χαθεί έτσι, τότε ο κόσμος μας ο δήθεν πολιτισμένος, ο δήθεν χριστιανικός, έχει χρεοκοπήσει. Αυτό που πεθαίνει είναι η ψυχή του παιδιού.

- Σχεδιάστε το σενάριο ενός παιχνιδιού ρόλων στο οποίο μπορούν να συμμετέχουν : Παιδί στρατιώτης, παιδί θύμα βομβιστικών επιθέσεων, παιδί από χώρα που ξεκίνησε έναν επιθετικό πόλεμο, παιδί πρόσφυγας εξ αιτίας πολεμικών συγκρούσεων
- Επιλέξτε ένα από τους παραπάνω ρόλους ή προτείνετε άλλους, σχετικούς με το θέμα και χωριστείτε σε αντίστοιχες ομάδες.
- Δημιουργήστε τις αντίστοιχες ομάδες-ρόλους και επιλέξτε το συντονιστή κάθε ομάδας.
- Ζητήστε από τον δάσκαλο ή την δασκάλα σας να σας φέρει ενημερωτικό υλικό, το οποίο διανέμει στις ομάδες-ρόλους.
- Μελετήστε ως ομάδα το ρόλο σας και το υλικό που έχετε στη διάθεσή σας.
- Καθορίστε τη διάρκεια του παιχνιδιού.
- Ορίσετε τον συντονιστή του παιχνιδιού.
- Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, κάθε ομάδα, μέσω του συντονιστή της, θα παρουσιάσει τα επιχειρήματά της ανάλογα με το ρόλο της.
- Παίξτε το παιχνίδι στην αίθουσα διδασκαλίας.
- Επαναλάβετε το παιχνίδι παρουσία όλων των μαθητών/τριών του σχολείου.
- Μετά την ολοκλήρωση του παιχνιδιού καταγράψτε τα συμπεράσματα.

Παράδειγμα για τη Γ΄ Τάξη Γυμνασίου

Θέμα : Ενεργός Πολίτης

Υποθέματα : Συμμετοχική δημοκρατία, Παραβατική συμπεριφορά, Εθελοντισμός, Αποδοχή διαφορετικότητας

Συμμετοχική δημοκρατία

Εισαγωγικό Κείμενο για τους εκπαιδευτικούς

Ο ενεργός πολίτης είναι ο υπεύθυνος πολίτης που είναι ενημερωμένος και γνωρίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, εκφράζει την άποψή του και συμμετέχει ενεργά στην κοινωνία. Ο ενεργός πολίτης είναι υπεύθυνος απέναντι στον εαυτό του, φροντίζει για την υγεία και την ευεξία του, την προσωπική του ευημερία και ανάπτυξη. Ενημερώνεται για τα κοινά, αναζητά πληροφορίες, συμμετέχει στο χώρο της δημόσιας συζήτησης με παραδοσιακούς ή σύγχρονους τρόπους, διαμορφώνει κριτική σκέψη και παίρνει θέση. Προστατεύει το περιβάλλον και ενδιαφέρεται για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Δεν ρυπαίνει, υιοθετεί πρακτικές που ενισχύουν το πράσινο, την εξοικονόμηση ενέργειας, προσέχει την κατανάλωση του νερού, ανακυκλώνει, κινείται με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς ή το ποδήλατο. Ο ενεργός πολίτης διεκδικεί τα δικαιώματά του, τη δημιουργία υποδομών στη γειτονιά του και στη χώρα του, τη διατήρηση ελεύθερων χώρων, την προστασία του πράσινου στους κοινόχρηστους χώρους και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Σέβεται τη διαφορετικότητα, τα ανθρώπινα δικαιώματα, βοηθά τους συμπολίτες του, τηρεί τους κανόνες που θεσπίζονται για τη διευκόλυνσή τους και είναι ανοιχτός απέναντι στους μετανάστες της πόλης, διεκδικώντας την κοινωνική ένταξή τους. Παρατηρεί τι συμβαίνει στην κοινωνία και παρεμβαίνει, σε συνεργασία με συμπολίτες του, όταν διαπιστώνει παρανομίες δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (Δείτε και το Π.Σ.)

Φύλλο Εργασίας 5 : Πόσο ενεργός πολίτης είμαι (Παιχνίδι ερωτήσεων)

Επιπλέον δραστηριότητες

Καταιγισμός ιδεών: Τι σημαίνει ενεργός πολίτης;

Παιχνίδι ρόλων: Ένα σχολείο για όλα τα παιδιά.

Δικαιώματα και υποχρεώσεις του ενεργού πολίτη τον 21^ο αιώνα.

A. Παραβατική συμπεριφορά στο πλαίσιο της γειτονιάς.

B. Πρόσκληση στο σχολείο ειδικών της ψυχικής υγείας και ενημέρωση για τους κινδύνους και τις αιτίες παρόθησης σε παραβατικές συμπεριφορές.

Σύνθεση και αφήγηση κειμένων: «Είμαστε όλοι ίδιοι, είμαστε όλοι διαφορετικοί».

Επισκόπηση απόψεων: Η θέση της γυναίκας σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα στην τοπική κοινωνία

Ανάληψη δράσης:

A. Συγγραφή ενημερωτικού φυλλαδίου με τα σημαντικότερα άρθρα της Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

B. Οργάνωση εκδήλωσης με θέμα: «Τα δικαιώματα του ανθρώπου: Είμαστε όλοι ίδιοι, είμαστε όλοι διαφορετικοί».

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Ιστότοπος της UNESCO Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη:

<http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-sustainable-development/>

Ιστότοπος της Νεολαίας υπέρ των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

<http://www.youthforhumanrights.org/el/educators/education-package-details.html>

Ιστότοπος του Περιφερειακού Κέντρου Ενημέρωσης των Ηνωμένων Εθνών:

<http://www.unric.org/el/>

Ιστότοπος του Γραφείου της Διεθνούς Αμνηστίας στην Ελλάδα: www.amnesty.org.gr

Ιστότοπος της Quality Net Foundation : www.qualitynet.gr/profile.asp

Ιστότοπος του Ελληνικού τμήματος της Διεθνούς Οργάνωσης Action Aid:

<http://education.actionaid.gr/>

Ιστότοπος του Συνήγορου του Παιδιού: www.0-18.gr

Οδηγός Ανάπτυξης Διαθεματικών Δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης:

<http://www.pi-schools.gr/books/gymnasio/>

Φύλλο Εργασίας 1 : Δημιουργία υπαίθριου χώρου στάθμευσης στη γειτονιά μου στη θέση ενός πάρκου

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι:

- **Να αναπτύξετε** το συναίσθημα του ενεργού πολίτη
- **Να ασκηθείτε** σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τη λύση του προβλήματος

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Ένα άρθρο από εφημερίδα ή άλλο έντυπο σχετικό με το θέμα

Διάρκεια : 2 διδακτικές ώρες

Διαδικασία

- Να παίξετε ένα παιχνίδι ρόλων με θέμα «Δημιουργία υπαίθριου χώρου στάθμευσης στη θέση ενός πάρκου στη γειτονιά μου»

Σενάριο: Το μεγαλύτερο πρόβλημα της γειτονιάς μου είναι η έλλειψη χώρων στάθμευσης λόγω των πολλών βιοτεχνιών που βρίσκονται εκεί. Η παρουσία τους προσελκύει επίσης πολλούς μετανάστες που ελπίζουν να βρουν κάποια μορφή απασχόλησης. Ο δήμος για να λύσει αυτό το πρόβλημα αποφάσισε στη θέση του μοναδικού πάρκου της γειτονιάς να δημιουργήσει ένα υπαίθριο χώρο στάθμευσης επειδή πιστεύει ότι το οικονομικό όφελος από τις βιοτεχνίες είναι πολύ υψηλότερο από την περιβαλλοντική υποβάθμιση της περιοχής. Τα ερωτήματα που τίθενται είναι αν η γειτονιά αντέχει την ύπαρξη τόσων βιοτεχνιών, αν υπάρχουν κατάλληλα καταλύματα για το μεγάλο αριθμό μεταναστών που φθάνουν με την ελπίδα εύρεσης κάποιας μορφής εργασίας, αν το περιβάλλον επιβαρύνεται ανεπανόρθωτα και αν τα παιδιά θα μπορέσουν να βρουν άλλο ελεύθερο χώρο για να παίζουν.

Ρόλοι: Η επιτροπή ενεργών και ευαισθητοποιημένων πολιτών σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος οργανώνει συζήτηση στην οποία έχουν κληθεί να συμμετάσχουν ο δήμαρχος, οι επιχειρηματίες της περιοχής, εκπρόσωποι Μ.Κ.Ο, κάτοικοι και εκπρόσωποι μαθητών/τριών.

- Επιλέξτε κάποιον ρόλο η προτείνετε άλλους σχετικά με το θέμα.
- Δημιουργήστε τις αντίστοιχες ομάδες - ρόλους.
- Μελετήστε το ρόλο σας και ορίστε συντονιστή.
- Καθορίστε τη διάρκεια του παιχνιδιού.
- Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού κάθε ομάδα μέσω του συντονιστή θα παρουσιάσει τα επιχειρήματά της.
- Μετά την ολοκλήρωση του παιχνιδιού καταγράψτε τα συμπεράσματά σας.

Φύλλο Εργασίας 2: Κανονισμός της σχολικής ζωής

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι:

- **Να οργανώσετε** την κοινή σας ζωή στο σχολείο και στη τάξη.
- **Να αποσαφηνίσετε** την έννοια της συμμετοχικής δημοκρατίας.
- **Να συμμετέχετε** στη διαχείριση της τάξης και του σχολείου.
- **Να ασκηθείτε** σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια : 2 διδακτικές ώρες

Διαδικασία

- Χωριστείτε σε ομάδες 3-5 ατόμων.
- Ορίστε τον συντονιστή της ομάδας σας.
- Συζητήστε τους παρακάτω κανόνες της σχολικής ζωής που θα ισχύουν για το τρέχον έτος και θα είναι στη διάθεση του καθενός.
- Ψηφίστε το περιεχόμενο του παρακάτω πίνακα και συμπληρώστε τον με ότι άλλα θεωρείτε σημαντικό για την σχολική ζωή σας.
- Δώστε έμφαση ότι όλα τα δικαιώματα έχουν αντίστοιχες ευθύνες.
- Η παλιά πειθαρχία και οι ποινές έχουν αντικατασταθεί από τη στέρηση του αντίστοιχου δικαιώματος.
- Αντιγράψτε τον τελικό πίνακα σε ένα χαρτόνι και αναρτήστε τον στην αίθουσά σας.
- Εφαρμόστε τους κανόνες και σεβαστείτε τα δικαιώματά σας καθώς και τα δικαιώματα των συμμαθητών / τριών σας.

ΕΧΩ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ...

1. Παίζω στην αυλή με μπάλα η άλλα παιχνίδια
2. Επωφελούμαι από όλα τα μαθήματα και συμμετέχω σε όλες τις δραστηριότητες
3. Εργάζομαι ήρεμα στην τάξη και δεν ενοχλώ τους συμμαθητές/τριες μου
4. Εργάζομαι σε ευχάριστο περιβάλλον και σε καθαρή αίθουσα.
5. Να γίνω αποδεκτός όπως είμαι και να είμαι ευτυχισμένος στο σχολικό μου περιβάλλον

6.κλπ

ΕΧΩ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΝΑ...

- 1 Σέβομαι τον εξοπλισμό του σχολείου **και** παίζω μπάλα μόνο στον ειδικό χώρο.
2. Φθάνω στην ώρα μου στο σχολείο και να μην απουσιάζω χωρίς σοβαρό λόγο.
3. Μην κάνω θόρυβο για να μην ενοχλώ τους άλλους.
4. Διατηρώ καθαρή την αίθουσα, να μην πετώ χαρτιά και να μην φθείρω τον εξοπλισμό του σχολείου.
- 5.Αποδεχτώ τη διαφορετικότητα των άλλων και να σεβαστώ τα πιστεύω τους, τον πολιτισμό του, την εμφάνιση τους.

6.κλπ

ΕΑΝ ΔΕΝ ΣΕΒΑΣΤΩ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ...

1. Δεν θα παίζω σε 2 διαλείμματα.
2. Δεν θα συμμετέχω στις δραστηριότητες για 2 μέρες.
3. Δεν θα μπορώ να πάρω το λόγο για 1 σχολική μέρα
4. Θα καθαρίσω την αίθουσα και θα επιδιορθώσω τον εξοπλισμό που χάλασα.
5. Θα επαναλαμβάνω στην αρχή του μαθήματος για μια εβδομάδα «Θα σέβομαι τα δικαιώματα και τις ιδιαιτερότητες των άλλων»

6.κλπ

Φύλλο Εργασίας 3: Δημιουργώ τη δική μου κλίμακα δικαιωμάτων των ανθρώπων

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι:

- 🎯 **Να συνειδητοποιήσετε** το γεγονός ότι οι άνθρωποι δεν δίνουν απαραίτητως την ίδια σημασία στα ίδια δικαιώματα και ότι η ιεράρχηση αυτών των δικαιωμάτων μπορεί να είναι πολύ διαφορετική.
- 🎯 **Να επισημάνετε** στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ότι τα κράτη υποχρεώνονται να διασφαλίσουν, ακόμη και σε ακραίες περιπτώσεις, την ικανοποίηση των κοινών βασικών αναγκών για την ανθρωπότητα.

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Η διακήρυξη των δικαιωμάτων των ανθρώπων (απλοποιημένη έκδοση) σε φωτοτυπία, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, κόλλες, ψαλίδι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Διαδικασία

- Χωριστείτε σε δύο ομάδες.
- Η πρώτη ομάδα αναζητά στο διαδίκτυο την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τη μελετά.
- Η δεύτερη ομάδα αναζητά στο διαδίκτυο τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τη μελετά.
- Κάθε μέλος της κάθε ομάδας αντιγράφει ένα δικαίωμα σε φύλλο χαρτιού A4.
- Κάθε ομάδα με πλειοψηφικές διαδικασίες επιλέγει δέκα άρθρα με φθίνουσα σειρά σπουδαιότητας.
- Οργανώστε συζήτηση με βάση τα δικαιώματα που επέλεξε η κάθε ομάδα.
- Οι ομάδες μπορούν να αλλάξουν τη σειρά των δικαιωμάτων που επέλεξαν, ανάλογα με το τι έχουν ανακαλύψει κατά τη διάρκεια των συζητήσεων και να προσθέσουν επιπλέον δικαιώματα τη σημασία των οποίων έχουν ανακαλύψει κατά την διάρκεια της συζήτησης.
- Κάθε ομάδα αντιγράφει σε ένα χαρτόνι τα δικαιώματα που επέλεξε ως τα πλέον σημαντικά και τα αναρτά στην αίθουσα διδασκαλίας.

Φύλλο Εργασίας 4 : Παραβατική συμπεριφορά

Στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι:

- **Να μάθετε να κατανοείτε και να διαχειρίζεστε** τις συγκρούσεις δημιουργικά και επικοινωνιακά.
- **Να αναπτύξετε** στρατηγικές για την επίλυση των διαφορών με ειρηνικό τρόπο

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μολύβι, χαρτόνι, μαρκαδόροι σε διάφορα χρώματα

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Διαδικασία

- Χωριστείτε σε ομάδες των 3-5 ατόμων.
- Κάθε ομάδα συζητά μια εμπειρία από μια σύγκρουση ή μια διαμάχη που ξέσπασε μεταξύ τους στην τάξη ή στην αυλή.
- Κάθε ομάδα απαντά στις παρακάτω ερωτήσεις :
Α. Ποιοι ήταν που εμπλέκονται στη σύγκρουση;
Β. Ποιος ήταν ο λόγος της σύγκρουσης;
Γ. Πώς τελείωσε η σύγκρουση;
- Κάθε ομάδα διηγείται τη σύγκρουση και συμπληρώνει τον ακόλουθο πίνακα

Πρόσωπα εμπλεκόμενα στη σύγκρουση	Τόπος της σύγκρουσης	Αντικείμενο της σύγκρουσης	Διευθέτηση της σύγκρουσης
-----------------------------------	----------------------	----------------------------	---------------------------

- Επιλέξτε τις συγκρούσεις που έχουν τελειώσει άσχημα για να είναι το αντικείμενο της συζήτησης, με τα ακόλουθα ερωτήματα:
Α. Γιατί ο τρόπος που έληξε η σύγκρουση δεν ήταν καλός;
Β. Τι συνέβη μετά τη διακοπή της σύγκρουσης;
Γ. Τι έπρεπε να συμβεί για να τελειώσει καλά;

Γράφουμε στο πίνακα κανόνες για τη δίκαιη διευθέτηση της σύγκρουσης

- 1 Προσδιορισμός του προβλήματος
- 2 Επικέντρωση στο πρόβλημα
- 3 Αναφορά στο πρόβλημα και όχι στο πρόσωπο
- 4 Παρουσίαση των επιθυμιών του προσώπου
- 5 Ενεργητική ακρόαση και ανοιχτό μυαλό
- 6 Σεβασμός στα αισθήματα του προσώπου με το οποίο είμαστε σε σύγκρουση
- 7 Ανάλυση ευθύνης
- 8 Αναζήτηση επωφελούς λύσης

- Παίξτε ένα παιχνίδι ρόλων με θέμα μια σύγκρουση που έληξε άδοξα επιλέγοντας όμως ένα καλό τέλος.
- Σημειώσουν αν οι πρωταγωνιστές του παιχνιδιού σεβάστηκαν τους κανόνες για μια δίκαιη διευθέτηση του προβλήματος.

Φύλλο εργασίας 6 : Πόσο ενεργός πολίτης είμαι

Στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι να καλλιεργήσετε την έννοια του ενεργού πολίτη

Τόπος: Η αίθουσα διδασκαλίας

Υλικά: Σημειωματάρια, μολύβι, τα ερωτηματολόγια

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Διαδικασία

- Κάθε μαθητής / μαθήτρια συμπληρώνει το παρακάτω ερωτηματολόγιο.

Ερωτηματολόγιο : Υπολόγισε το πόσο ενεργός πολίτης είσαι απαντώντας με «ναι» η «όχι» στις παρακάτω ερωτήσεις

1. Σέβεσαι τον εξοπλισμό του σχολείου σου;
2. Φροντίζεις να μην λερώνεις τους τοίχους του σχολείου;
3. Στην αίθουσα ή στην αυλή, προσέχεις να μην πετάς χαρτιά στο έδαφος;
4. Συμμετέχεις στην ανακύκλωση του σχολείου σου;
5. Φροντίζεις τα φυτά στην αυλή του σχολείου σου;
6. Σέβεσαι τους φίλους και τους καθηγητές σου του σχολείου σου;
7. Φροντίζεις να μην αντιγράφεις στις εξετάσεις;
8. Φροντίζεις να μην κάνεις θόρυβο τις ώρες κοινής ησυχίας;
9. Σταματάς πάντα στο κόκκινο φανάρι ακόμα και όταν δεν υπάρχει τροχονόμος;
10. Δείχνεις ενδιαφέρον για τα μικρά περιβαλλοντικά προβλήματα της γειτονιάς σου;

Πόσο ενεργός πολίτης είσαι

- Έχεις 6 "όχι" ή περισσότερα: Η αίσθηση του ενεργού πολίτη δεν είναι πολύ ανεπτυγμένη, πρέπει να γνωρίζεις τα καθήκοντά σου και να σέβεσαι περισσότερο τους άλλους.
- Είσαι μεταξύ 3 και 5 "όχι": Το αίσθημα ευθύνης και υποχρεώσεών σου είναι αρκετά ανεπτυγμένο, αλλά χρειάζεται κάποια προσπάθεια για να γίνεις ένας ενεργός πολίτης.
- Έχεις 1 ή 2 "όχι": Το πνεύμα του ενεργού πολίτη έχει αναπτυχθεί ικανοποιητικά. Κοίταξε προσεκτικά τις απαντήσεις σου και δες μόνο σου τι ακόμη πρέπει να κάνεις.

- Έχετε 0 «όχι»:ΜΠΡΑΒΟ! Η αίσθηση του ενεργού πολίτη είναι πολύ ανεπτυγμένη.

Στη συνέχεια

- Χωριστείτε σε ομάδες των 3-5 ατόμων.
- Κάθε ομάδα επεξεργάζεται το 1^ο και 2^ο από τα ερωτηματολόγια που ακολουθούν.
- Κάθε ομάδα επιλέγει ένα μαθητή/τρια που θα παίξει το ρόλο του/ης κοινωνιολόγου.
- Ο/η «κοινωνιολόγος» κάθε ομάδας σημειώνει τις απαντήσεις των άλλων μελών της ομάδας του προκειμένου να διαπιστωθεί πόσο ενεργοί πολίτες είναι.

1^ο Ερωτηματολόγιο :

Είσαι καλός πολίτης στο χώρο του σχολείου; Απάντησε με «ναι» η «όχι» στις παρακάτω ερωτήσεις

1. Σέβεσαι τον εξοπλισμό της τάξης σου και του σχολείου σου;
2. Στην τάξη και στην αυλή, μαζεύεις τα πεταμένα στο έδαφος χαρτιά ;
3. Προσέχεις να μην ενοχλείς στο μάθημα;
4. Σέβεσαι τους φίλους και τους δασκάλους σου;
5. Σέβεσαι τα δέντρα και τα λουλούδια του σχολείου σου;
6. Φροντίζεις να μην κάνεις θόρυβο που ενοχλεί τους συμμαθητές/τριες σου;
7. Φροντίζεις να μην σπάζουν τις λάμπες που φωτίζουν τους διαδρόμους;
8. Σταματάς στο κόκκινο φανάρι, όταν περπατάς ή είσαι στο ποδήλατό σου;
9. Προσέχεις να μην γράφεις στους τοίχους της τάξης σου και του σχολείου σου;
10. Φθάνεις πάντα στην ώρα σου για το μάθημα;

2^ο Ερωτηματολόγιο : Είσαι ενεργός πολίτης στη καθημερινότητά σου;
Απάντησε με «ναι» η «όχι» στις παρακάτω ερωτήσεις

Στην εργασία :

- Φροντίζεις να εργάζεσαι απερίσπαστος/η στη δουλειά σου χωρίς να χάνεις πολύ χρόνο;
- Κάνεις τη δουλειά σου σωστά όταν δεν σε επιτηρούν;
- Αναζητάς τρόπους για να αποφύγεις τις ευθύνες σου, επινοώντας κάθε λογής δικαιολογίες;

Στο δρόμο:

- Προσέχεις την καθαριότητα των δημόσιων χώρων;
- Σταματάς σε ένα κόκκινο φανάρι, όταν ο αστυνομικός δεν είναι εκεί;
- Τηρείς τους κανόνες οδικής κυκλοφορίας;

Στο σπίτι :

- Προσπαθείς να ελαχιστοποιήσεις τον θόρυβο που θα μπορούσε να διαταράξει τους γείτονές σου;
- Είναι αναγκαίο οι γείτονες να διαμαρτύρονται για τον εκκωφαντικό θόρυβο που προέρχεται από σένα ;
- Πιστεύεις ότι είσαι ελεύθερος να κάνεις ότι θέλεις στο σπίτι σου και αν οι γείτονες ενοχλούνται να μετακομίσουν;

Σε δημόσιους χώρους:

- Σέβεσαι τα πάρκα και τους δημόσιους χώρους;
- Όταν τρως κάτι, πετάς κάτω το περιτύλιγμα προσέχοντας να μη σας δει κανένας;
- Τα λουλούδια ενός πάρκου είναι εκεί για να τα κόβουμε;

Δημόσιες μεταφορές:

- Όταν βλέπεις ένα ηλικιωμένο ή άρρωστο άτομο, που αναζητεί μάταια μια θέση, του δίνεις τη θέση σου;
- Στο λεωφορείο που είναι γεμάτο, έχεις στην κατοχή σου δύο καθίσματα, ένα για σένα και ένα για την τσάντα σου και δεν ανησυχείς καθόλου για τους επιβάτες που έμειναν όρθιοι;

Σε περίπτωση σύγκρουσης:

- Επιζητάς την επίλυση μιας διένεξης / παρεξήγησης με κάποιον μέσω του διαλόγου;
- Έχεις θυμώσει και αρνείσαι να μιλήσεις στο άτομο με το οποίο είσαι θυμωμένος;
- Καταφεύγεις σε λεκτική ή ακόμη και σωματική βία εάν χρειαστεί;

- Οι «κοινωνιολόγοι» παρουσιάζουν τον απολογισμό της εργασίας τους και ξεκινούν μία συζήτηση και ανταλλαγή ιδεών γύρω από το θέμα.